

ประโยค ป.ธ. ๖
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

๑. ภควตา ปณฺณตตํ น สัปตติเกน อุโปสโก กาทพุโฑติ อิหํ ยสฺส ลียา-
 อาปตฺติตฺติอาทิจฺจนน จ ปาริสฺสุทฺธิทานปณฺณปาเนน จ ปาริสฺสุทฺธิอุโปสถปณฺณปาเนน
 จ ปณฺณตตํ โหตฺติติ เวทิตพฺพํ ฯ อิตฺถนฺนามํ อาปตฺตินฺติ ฤลลจฺจยาทิสฺส เอภิสฺสา นามํ
 คเหตุวา ฤลลจฺจยํ อาปตฺตํ ปาจิตฺติยํ อาปตฺตินฺติ เอวํ วตฺตพฺพํ ฯ ตํ ปฏฺิเทเสมีติ
 อิหํ ตํ ตุมฺหฺมุเล ปฏฺิเทเสมีติ วุตฺตมปิ สุวุตฺตเมว โหติ ฯ ปสฺสสํติ อิทฺธจ ปสฺสสิ
 อาวุโส ตํ อาปตฺตํ ปสฺสส ภนฺเต ตํ อาปตฺตินฺติ เอวํ วตฺตพฺพํ ฯ อาม ปสฺสามํติ
 อิหํ ปน อาม ภนฺเต ปสฺสามิ อาม อาวุโส ปสฺสามํติ เอวํ วุตฺตมปิ สุวุตฺตเมว โหติ ฯ
 อายตฺติ สํวเรยยาสิํติ เอตฺถ ปน อาปตฺติปฏฺิคฺคาทเกน สจ วุตฺตมฺมโร อายตฺติ สํวเรย-
 ยาถาติ วตฺตพฺพุโป ฯ เอวํ วุตฺเตน ปน สาธุ สฺมุจฺจ สํวริสฺสามํติ วตฺตพฺพเมว ฯ
 ยทา นิพฺพเมตฺติโกติ เอตฺถ สจ เนว นิพฺพเมตฺติโก โหติ วตฺถํ กิตฺเตตฺตวาปิ เทเสตฺถ
 วฏฺฏตฺติติ อนฺธกฏฺจกถายํ วุตฺตํ ฯ ตตฺตรายํ เทสนาวิริ สจ เมฆจฺจนฺเน สุริเย กาโล
 นุ โข วิกาโลติ เวมตฺติโก ฤณฺชติ เตน ภิกฺขุณา อหํ ภนฺเต เวมตฺติโก ฤณฺชํ สจ กาโล
 อตฺถิ สมฺพหฺลลา ทุกฺกฏาปตฺติโย อาปนโนมฺหิ โน เจ อตฺถิ สมฺพหฺลลา ปาจิตฺติยา
 อาปนโนมฺหิํติ เอวํ วตฺถํ กิตฺเตตฺตวา อหํ ภนฺเต ยา ตสฺมี วตฺถุสฺมี สมฺพหฺลลา
 ทุกฺกฏา วา ปาจิตฺติยา วา อาปตฺติโย อาปนโน ตา ตุมฺหฺมุเล ปฏฺิเทเสมีติ วตฺตพฺพํ ฯ
 เอส นโย สพฺพปาปตฺติสฺสุ ฯ น ภิกฺขเว สภาคาปตฺติตฺติ เอตฺถ ยํ เทวปิ ชนา วิกาล-
 โภชนาทินา สภาควตฺถุณา อาปตฺตํ อาปชฺชนติ เอวรูปา วตฺถุสภาคาติ วุจฺจนฺติ ฯ
 วิกาลโภชนปฺปจฺจยา อาปนโน ปน อนตฺริตฺตโภชนปฺปจฺจยา อาปนฺนสฺส สนฺติเก
 เทเสตฺถ วฏฺฏตฺติ ฯ (สมนฺตปาสาทิกาย นาม วินยฏฺจกถา ตติโย ภาค/หน้า ๑๕๓ - ๑๕๔)

๒. เตสุ ปน ชมพูปานนติ ชมพุลเลหิ กตปานํ ฯ โจจปานนติ อนุจิกะหิ
 กทลิลเลหิ กตปานํ ฯ โมจปานนติ อนุจิกะหิ กทลิลเลหิ กตปานํ ฯ มรูกปานนติ
 มรูกานํ ชาตริเสน กตปานํ ฯ ตํ ปน อุทกสมณินํ วัณฺณติ สุทฺธํ น วัณฺณติ ฯ มุทฺทิก-
 ปานนติ มุทฺทิกา อุทเก มุทฺทิตวา อมฺพปานํ วีย กตปานํ ฯ สาธุกปานนติ รตฺตูป-
 ปลนีนุปลาทินํ สาธุเก มุทฺทิตวา กตปานํ ฯ ฆารุสกปานนติ ฆารุสเกหิ อมฺพปานํ
 วีย กตปานํ ฯ อิมานิ อนุจปานานิ สีนานิปิ อาทิจฺจปากานิปิ วัณฺณนติ อคฺคิปากานิ น
 วัณฺณนติ ฯ ฌณฺณผลรสนนติ สตฺตนํ ฌณฺณํ ผลรลํ ฯ ทากรสนนติ ปกฺกทากรลํ ฯ
 ยาวกาลิกปตฺตานณฺหิ ปุเรมตฺตเมว รโส กปฺปติ ฯ ยาวชีวิกานํ ปฏิกคเหตฺวา จปิตสปปิ-
 อาทึหิ สทฺธิ ปกฺกานํ สตฺตาหํ กปฺปติ ฯ สเจ ปน สุทฺธโรทเกน ปจฺจติ ยาวชีวมฺปิ วัณฺณติ ฯ
 ชีราทึหิ สทฺธิ ปจฺจิตํ น วัณฺณติ ฯ อณฺเวยหิ ปกฺกมฺปิ ทากรสสงฺขเมว คจฺจติ ฯ กุรฺณ-
 ทิยมฺปน ยาวกาลิกปตฺตานมฺปิ สีนทเก มุทฺทิตวา กตรโส วา อาทิจฺจปาโก วา
 วัณฺณตฺติ วุตฺตํ ฯ จเปตฺวา มรูกปฺปผรสนนติ เอตฺถ มรูกปฺปผรโส อคฺคิปาโก วา
 โหตุ อาทิจฺจปาโก วา ปจฺจามตฺตํ น วัณฺณติ ฯ ปุเรมตฺตมฺปิ ยํ ปากํ คเหตฺวา มชฺชํ
 กโรนติ โส อาทิตฺ ปฏฺจาย น วัณฺณติ ฯ มรูกปฺปผมฺปน อลฺลํ วา สุกฺขํ วา ฆชฺชิตํ
 วา เตน กตผาณิตํ วา ยโต ปฏฺจาย มชฺชํ น กโรติ ตํ สพฺพํ ปุเรมตฺตํ วัณฺณติ ฯ
 อุจฺจุรโส นิฏฺกสฺสเฏ ปจฺจามตฺตํ วัณฺณติ ฯ อิติ ปานานิ อนุชานนฺเตน อิมปิ จตฺตาริ-
 รสา อนุญฺญาตาทิ ฯ (สมนฺตปาสาทิกาย นาม วินยฺยจกฺกถา ตติโย ภาค/หน้า ๒๐๒ -
 ๒๐๓)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

๑. คำว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุผู้มีอาบัติติดตัวไม่พึงทำอุโบสถนี้ บัณฑิตพึงทราบสันนิษฐานว่า ข้อนั้นเป็นอันพระองค์ทรงบัญญัติแล้ว ด้วยคำว่า ยสฺส ลียา อาปตติ เป็นอาทิ ๑ ด้วยบัญญัติการให้ปาริสุทธิ ๑ ด้วยบัญญัติปาริสุทธิอุโบสถ ๑ ฯ

คำว่า อิตถุนนํมํ อาปตติ มีความว่า บรรดาอาบัติมีอาบัติถูกล้างจายเป็นต้น พึงระบุชื่ออาบัติ ๑ ตัว กล่าวอย่างนี้ว่า ถุลลจยํ อาปตติ ปาจิตตियํ อาปตติ ฯ คำว่า ตํ ปฏิเทสมิ นี้ แม้ภิกษุผู้แสดงกล่าวว่า ตํ ตุมหฺมฺเฏ ปฏิเทสมิ ข้าพเจ้าขอแสดงคตินาอาบัตินั้น ในสำนักของท่าน ดังนี้ ย่อมเป็นอันกล่าวชอบแล้วเหมือนกัน ฯ ส่วนคำว่า ปสฺสสิ ภิกษุผู้แก้ว่าพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ปสฺสสิ อาวุโส ตํ อาปตติ ผู้มีอายุ เธอเห็นอาบัตินั้นหรือ ภิกษุผู้รับ ผู้อ่อนกว่าพึงรับอย่างนี้ว่า ปสฺสส ภนฺเต ตํ อาปตติ ท่านผู้เจริญ ท่านเห็นอาบัตินั้นหรือ ฯ ก็คำว่า อาม ปสฺสามิ นี้ แม้ภิกษุผู้อ่อนกว่าพึงกล่าวอย่างนี้ว่า อาม ภนฺเต ปสฺสามิ ท่านผู้เจริญขอรับ ข้าพเจ้าเห็น ภิกษุผู้แก้ว่ากล่าวอย่างนี้ว่า อาม อาวุโส ปสฺสามิ ผู้มีอายุ ไซ้เราเห็น ย่อมเป็นอันกล่าวชอบแล้วเหมือนกัน ฯ

ส่วนในคำว่า आयตී สํเรยฺยาลิ นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ :-

ถ้าภิกษุผู้แสดงแก้ว่า ภิกษุผู้รับอาบัติพึงกล่าวว่า आयตī สํเรยฺยถ ท่านพึงสำรวจต่อไป ฯ ฝ่ายภิกษุผู้แสดงได้รับตอบอย่างนั้นแล้ว พึงกล่าวว่า สาธุ สฺมุจฺจ สํวริสสามิ ดีละ ข้าพเจ้าจักสำรวจด้วยดี ดังนี้ทีเดียว ฯ

ในชื่อว่า ยทา นิพฺพเมตฺติโก นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ :-

ในอันธกธรรกถา ท่านแก้ว่า ถ้าภิกษุผู้แสดงยังไม่หมดความสงสัยเลย ควรแสดงระบุมัตถุด้วย ฯ ในอธิการว่าด้วยการแสดงอาบัตินั้น มีวิธีแสดงดังต่อไปนี้ :-

ถ้าเมื่อพระอาทิตย์ถูกเมฆบัง ภิกษุมีความสงสัยว่า เวลาจะเป็นกาลหรือวิกาล หนอแล ฉันทอยู่ ภิกษุนั้นพึงระบৃতถ้อยอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้ามีความสงสัย ฉันทแล้ว ถ้าเป็นกาล ข้าพเจ้าต้องอาบัติทุกกฏมากมาย ถ้าไม่เป็นวิกาล ข้าพเจ้าต้องปาจิตติย์มากมาย ดังนี้แล้ว พึงกล่าวว่า ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าต้องอาบัติ เหล่าใด จะเป็นทุกกฏมากมาย กิติเป็นปาจิตติย์มากมายกิติ ในเพราะวัตถุนั้น ข้าพเจ้าขอแสดงคินอาบัติเหล่านั้น ในสำนักของท่าน ฯ ในอาบัติทั้งปวง ก็นัยนี้ ฯ

ในข้อว่า น ภิกขเว สมาคาปตติ นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ :-

ภิกษุทั้ง ๒ รูป ต้องอาบัติไต่ด้วยวัตถุเสมอกัน มีวิกาลโภชนะเป็นต้น อาบัติเห็นปานนั้น พระอรรถกถาจารย์ เรียกว่า อาบัติที่มีวัตถุเสมอกัน ฯ ก็ภิกษุผู้ต้องอาบัติเพราะวิกาลโภชนะ เป็นปัจจัย ควรแสดงในสำนักของภิกษุ ผู้ต้องอาบัติเพราะอนดริตตโภชนะ เป็นปัจจัย ฯ

๒. อนึ่ง ในน้ำปานะเหล่านั้น ที่ชื่อว่าซัมพุปานะ ได้แก่ น้ำปานะที่ทำด้วยผลหว่า ฯ ที่ชื่อว่าโจจปานะ ได้แก่ น้ำปานะที่ทำด้วยผลกล้วยมีเมล็ด ฯ ที่ชื่อว่า โมจปานะ ได้แก่ น้ำปานะ ที่ทำด้วยผลกล้วยไม่มีเมล็ด ฯ ที่ชื่อว่า มรูกปานะ ได้แก่ น้ำปานะที่ทำด้วยรสชาติแห่งผลมะขาง ฯ อนึ่ง น้ำมะขางนั้น เจื่อน้ำจึงควร ล้วน ๆ ไม่ควร ฯ ที่ชื่อว่า มุททิกปานะ ได้แก่ น้ำปานะที่เขาขยำผลจันทน์ในน้ำทำเหมือนน้ำมะม่วง ฯ ที่ชื่อว่า สาธุกปานะ ได้แก่ น้ำปานะที่เขาขยำเหง้าอุบลแดงและอุบลเขียวเป็นต้นทำ ฯ ที่ชื่อว่า ฆารุสกปานะ ได้แก่ น้ำปานะที่เขาขยำเหง้าอุบลแดงและอุบลเขียวเป็นต้นทำ ฯ ที่ชื่อว่า ฆารุสกปานะ ได้แก่ น้ำปานะที่ทำด้วยผลมะปราง เหมือนน้ำมะม่วง ฯ น้ำอัฐฐูปานเหล่านี้ เย็นกิติ สุกด้วยแสงอาทิตย์กิติ ย่อมควร สุกด้วยไฟไม่ควร ฯ

บทว่า ธณฺณผลรลํ ได้แก่ รสแห่งเมล็ดธัญญาชาติ ๗ ชนิด ๑ บทว่า ทาการลํ ได้แก่ รสแห่งผักที่สุก ฯ จริงอยู่ รสแห่งผักที่เป็นยาวกาลิก ย่อมควรในเวลาก่อนอาหารเท่านั้น ฯ รสแห่งผักที่เป็นยาวชีวิก ที่ต้มสุกพร้อมกับเนยใสเป็นต้น ที่รับประทานเก็บไว้ควรฉันได้เจ็ดวัน ฯ แต่ถ้ารสแห่งผักนั้น ต้มสุกด้วยน้ำล้วนควรฉันได้จนตลอดชีวิต ฯ ภิกษุจะต้มผักที่เป็นยาวชีวิกนั้นให้สุก พร้อมกับนมสดเป็นต้นเอง ไม่ควร ฯ ผักที่เป็นยาวชีวิกนั้น แม้ที่ชนเหล่าอื่นต้มให้สุกแล้ว ย่อมนับว่ารสผักเหมือนกัน ฯ ส่วนในอรรถกถา กุรุนที แก้วว่า รสแม่แห่งผัก ซึ่งเป็นยาวกาลิก ที่คั้นในน้ำเย็นทำกิติ สุกด้วยแสงอาทิตย์กิติ ย่อมควร ฯ

ในข้อว่า จเปตวา มรูกปุปฺพลํ นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ :-

รสดอกมะขางจะสุกด้วยไฟ หรือสุกด้วยแสงอาทิตย์ก็ตาม ย่อมไม่ควร ในเวลาหลังอาหาร ฯ ชนทั้งหลายถือเอารสดอกไม้อันใดซึ่งสุกแล้ว ทำให้เป็นน้ำเมา รสแห่งดอกไม้นั้น ย่อมไม่ควรแต่ต้น แม้ในเวลาก่อนอาหาร ฯ ส่วนดอกมะขาง จะสดหรือแห้ง หรือคั่วแล้ว หรือคลูกน้ำอ้อยแล้วก็ตามที่ เขายังไม่ทำให้เป็นน้ำเมา ตั้งแต่เวลาใดเวลานั้น ดอกชนิดนั้นทั้งหมด ย่อมควรในเวลาก่อนอาหาร ฯ รสอ้อยสดที่ไม่มีกากควรในเวลาหลังอาหาร ฯ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อทรงอนุญาตน้ำปานะ ได้ทรงอนุญาตรสทั้ง ๔ อย่าง ๒ แม้เหล่านี้ไว้ ด้วยประการฉะนี้แล ฯ

พระธรรมธีรราชมหามุนี วรปุณฺโณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ...เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.